

ISSN 1652-7224   :::   Publicerad den 6 juni 2006

[Klicka här för utskriftsvänlig pdf-fil](#)
[Läs mer om fotboll på idrottsforum.org](#)

Mäns(kliga) rättigheter?

Claes Borgström
Jämställdhetsombudsman

Den svenske jämställdhetsombudsmannen Claes Borgströms krav på en svensk bojkott av fotbolls-VM framfördes första gången i samhällsprogrammet *Agenda* i SVT den 2 april. Bakgrunden var det faktum att den i och för sig lagliga prostitutionen i Tyskland, till följd av den enorma ökningen av efterfrågan på sexuella tjänster i samband med fotbollsfesten, behöver växa på ett sätt som förutsätter import av unga kvinnor i första hand från andra EU-länder och länder i forna Sovjetunionen. Det rör sig i stor utsträckning om kvinnor som luras eller tvingas in i prostitution, och det var slavhandeln med kvinnor för kommersiell sexhantering som var måltavla för Borgströms kritik mot VM, och han menade att en bojkott skulle sätta sökelyset på denna vidriga verksamhet. Dagen efter var tidningarna fulla av nyheten, och det var en nyhet som inte dog i första taget. Många debatter blev det, och många hatbrev skickades till Borgström. I en specialskrivna krönika reflekterar han över hur förslaget mottogs, i ljuset av traditionell genusordning och modern maskulinitetsteori.

Ordet "fåntratt" har jag inte hört sedan jag var barn på 50-talet, men det förekommer i många mail som jag fått efter att ha föreslagit att fotbollslandslaget skall dra sig ur VM i fotboll i Tyskland i sommar. Avsändarna (män) hör troligen till min egen generation. Men av språkbruk och innehåll i andra mail kan man dra slutsatsen att alla åldrar är representerade bland dem som är kritiska, ibland riktigt aggressiva och någon gång mer eller mindre hotfulla.

Så gott som alla är män. Några axplock:

"Dra sig ur fotbolls-VM!!!! Årets bästa/sämsta skämt. Avveckla jämställdhetsombudsmannen och förbjud damfotboll i stället."

"Du gör Din titel som Årets Kärring än mer förståelig. Fåntratt!!"

"Får Claes Borgström betalt för att göra Sverige till åtlöje? Bojkotta VM? Vill han göra en insats för Tysklands horor kan han väl skära av sig snoppen istället. Det skulle i alla fall inte uppröra en hel nation."

Människohandel är ett globalt fenomen som har ökat dramatiskt under det senaste decenniet. Enligt FN:s beräkningar tvingas mellan 200 000 och 500 000 kvinnor att prostituera sig enbart inom EU. Unga kvinnor och tonåringar luras in i prostitution genom löften om hushållsarbete i väst. De utsätts för systematisk misshandel och våldtäkter och tvingas stå till tjänst upp till 18 timmar per dygn. De är helt i händerna på hallickar och bordellägare, de vistas ofta illegalt i ett land vars språk de inte behärskar, de har inga pass, de står i skuld till sina ägare, de törs inte vända sig till myndigheterna för att få hjälp eftersom deras familjer i hemlandet riskerar repressalier.

Det är helt enkelt en vidrig hantering som inte hör hemma i ett civiliserat samhälle. Det är en hantering som enligt alla förutsägelser kommer att öka i samband med sommarens fotbollsfest i Tyskland. Just därför anser jag att det är ett bra tillfälle att göra en kraftfull markering mot människohandeln. Genom att rikta uppmärksamheten mot vår tids slavhandel kan vi bidra till att den på sikt avskaffas.

Förlusten av ett svenskt deltagande i fotbolls-VM 2006 – och en möjlig uteslutning från nästa – ska vägas mot möjligheten att hundratusentals kvinnor och barn varje år slipper hamna i slaveri.

På ett bord i mitt rum på JämO ligger två högar med hundratals mail, brev och vykort. Den ”positiva högen” är tre gånger så stor som den ”negativa” och innehåller uppmuntrande tillrop från både kvinnor och män, inte minst män som är hängivna fotbollsfantaster.

En man skrev: ”Bra initiativ från JämO. Detta handlar faktiskt om slaveri. Bra att nån sa ifrån. Kör hårt.”

Från en kvinna: ”Heja Claes! Ge inte upp kampen mot sexslaveriet. Du har mitt och många kvinnors stöd!”

Plus ytterligare några hundra positiva meddelanden från personer som alla uppfattat att kärnan i förslaget om bojkott av VM i fotboll är att evenemanget som sådant alstrar handel med kvinnor för sexuellt utnyttjande.

Men många män (för det är nästan enbart män) är som sagt kritiska också. Det går att se några återkommande linjer i invändningarna: Man kan inte göra något som man inte gjort förut. Det finns så många andra missförhållanden på jorden att det inte finns anledning att genomföra en bojkott mot just människohandel. Idrott och politik hör inte ihop. Varför ska fotbollsspelare och fotbollsfans bli lidande för en företeelse som de inte själva har tillskapat?

Även journalister och debattörer som i vanliga fall har en intellektuell skärpa och ett nyanserat tonfall har med några få undantag lagt sig på en oväntat låg nivå i sina inlägg. Ett vanligt tema är att mitt förslag i logikens namn kräver att Sverige fryser sina handelsförbindelser med Tyskland, att vi inte borde ha deltagit i tidigare idrottsevenemang, att vi bör bojkotta kommande OS i Kina etc.

Men de som reser dessa invändningar tar aldrig upp det faktum att det är fotbollsfesten i sig själv som leder till en ökad människohandel. Det är de tillresande manliga fotbollsfansen som efterfrågar att kvinnokroppar skall saluföras på bekvämt avstånd från fotbollsarenorna.

En liknande kritikstorm inträffade 1996, när myndigheten presenterade uppgifter om omfattningen av sexuella trakasserier på arbetsplatserna. Det var samma onyanserade påhopp, samma ovilja som nu att diskutera sakfrågan.

Sexuella trakasserier och människohandel är två fenomen i var sin ände på samma skala, den som ger uttryck för en maktordning som säger att män ska vara överordnade kvinnor, vilket i förlängningen betyder att män ska ha rätt till kvinnors kroppar.

Jag kan inte tolka det på annat sätt än att detta är en öm punkt för många män, ett förhållande som inte får ifrågasättas, eftersom ett sådant ifrågasättande samtidigt riktar sig mot en central del i manligheten: att vi är män just för att vi är överordnade kvinnor. Denna överordning kommer till uttryck på alla områden i samhället, i alla kulturer och alla länder: män har mer politisk och ekonomisk makt och ges högre social och kulturell status än kvinnor.

Modern mansforskning lyfter fram överordningens betydelse för den manliga identiteten. Att ifrågasätta den är att rikta ett hot direkt mot den kärna i varje man som säger att han är man just för att han inte är kvinna. Detta utgör, menar jag, det huvudsakliga problem vi har att lösa för att uppnå reell jämställdhet. De hätska reaktionerna på min uppmaning till en bojkott av fotbolls-VM bekräftar detta.

Det råder ingen tvekan om att mitt förslag rör vid en hos män djupt liggande självuppfattning. Som man bestämmer

man själv över sina göranden och låtanden, det må gälla hur, var och när man kör bil, om man skall vara på jobbet i stället för hemma med sina barn eller om man vill köpa sex. Vissa av de manliga rättigheterna får inte inskränkas.

Reaktionerna påminner om när jag för drygt 25 år sedan drev den så kallade Birkagårdsrättegången. Målet handlade om att begränsa trafiken utanför Birkagårdens barnstuga så att barnen slapp utsättas för luftföroreningar och buller från bilarna. Kravet utlöste omfattande protester från män som ansåg det vara deras ensak var de körde bil.

Mäns(kliga) rättigheter är att köra bil och se på fotboll. Många anser att köpa sex är ytterligare en sådan rättighet.

För övrigt har JämO just tagit sin första poäng i fotbollskorpen, mixed, division 1 norra i Stockholm, genom att spela 1–1 mot FC Nitma Mix. Tendensen är stigande. Vi siktar på seger i nästa match.

Copyright © Claes Borgström 2006